

WIE NIET MEE IS ...?!

west-vlaanderen
de gedreven provincie

STRATEGISCH PLAN
GELETTERDHEID WEST-VLAANDEREN

STRATEGISCH PLAN GELETTERDHEID WEST-VLAANDEREN 2020 - 2024

Inhoud	
1. Context Vlaanderen	3
a. Definities	4
• Geletterdheid	4
• Laageletterden	4
b. Urgentie	5
c. Strategische aanpak	5
d. Vijf strategische doelstellingen	5
2. Context West-Vlaanderen	6
a. Urgentie in West-Vlaanderen	6
b. Kritieke succesfactoren onvoldoende vervuld op vandaag	6
c. Provincie West-Vlaanderen als aangewezen coördinator en facilitator	6
3. Naar een West-Vlaamse strategie en acties voor de aanpak van geletterdheid	7
a. Het vertrekken vanuit een breed/correct zicht op de problematiek	7
b. Een breed spectrum van stakeholders	7
c. Een continue impactmeting/evaluatie	7
4. Totstandkoming van het Strategisch Plan Geletterdheid West-Vlaanderen	8
Visienota, aanzet van acties	8
Stuurgroep	8
Voorstel strategische acties	8
Aftoetsen	8
Engagement en partnerschap	8
Goedkeuring	9
Voorstelling	9
Lancering calls	9
5. Strategische acties 2020-2024	10
a. Aanpak	10
b. Strategische acties	10
6. Kritieke succesfactoren	15

1. Context Vlaanderen

a. Definities

• Geletterdheid¹

Geletterdheid omvat de competenties om informatie te verwerven, te verwerken en gericht te gebruiken in een steeds veranderende omgeving. Dit betekent met taal, cijfers en grafische gegevens kunnen omgaan en gebruik kunnen maken van ICT.

Geletterd zijn is belangrijk om zelfstandig te functioneren en participeren in de samenleving en nodig om zich persoonlijk te kunnen ontwikkelen en bij te kunnen leren.

• Laaggeletterden

Formeel is dit de groep die lager scoort dan niveau 2 op de PIAAC-schaal voor geletterdheid en gecijferdheid (de benchmark voor functionele geletterdheid). De acties en engagementen bij het Strategisch Plan Geletterdheid 2017-2024 Vlaanderen sluiten evenwel ook de doelgroep tussen niveau 2 en 3 niet uit. Deze doelgroep beschikt over heel wat vaardigheden maar heeft nog geletterdheidsnoden waarin ze ondersteund kunnen worden.

b. Urgentie

Onze 'geletterdheid' wordt aan alle kanten onder druk gezet. De maatschappij verandert razendsnel en we moeten al even razendsnel informatie kunnen vinden, verwerken en gebruiken, zowel op het werk als in de thuissituatie. De nood aan geletterdheid (taal-cijfers-ICT) wordt dus steeds hoger.

'Geletterdheid' vandaag is bovendien een stuk complexer dan wat het was pakweg 20 jaar geleden. Tegelijk stellen we vast dat, ondanks de toenemende scholingsgraad, het aantal laaggeletterden niet daalt, onder andere wegens een stijgend percentage ongekwalificeerde uitstroom in het secundair onderwijs.

Deze combinatie van een verhoogde nood aan geletterdheid en een stijgende ongekwalificeerde uitstroom zorgt ervoor dat een steeds groter deel van de bevolking, in alle geledingen, hopeloos achterop dreigt te geraken in onze maatschappij.

c. Strategische aanpak

Er zijn de voorbije decennia diverse initiatieven ontwikkeld om laaggeletterdheid een halt toe te roepen. Om de slagkracht te verhogen, is er evenwel nood aan een strategische aanpak om geletterdheid structureel en geïntegreerd vanuit heel diverse actoren en invalshoeken aan te pakken. Vlaanderen heeft daarom 'Het Strategisch Plan Geletterdheid 2017-2024' uitgewerkt, om de vele initiatieven en actoren te verbinden vanuit één strategie.

1. Het Strategisch Plan Geletterdheid 2017-2024, p. 7, Brussel, juli 2017

d. Vijf strategische doelstellingen

Vlaanderen schuift vijf doelstellingen naar voren:

- significante toename van het aantal jongeren dat het secundair onderwijs verlaat met voldoende geletterdheidscompetenties;
- verhogen van geletterdheid binnen de familieomgeving;
- versterken van de geletterdheidscompetenties van werkzoekenden en werkenden;
- versterken van de geletterdheidscompetenties van mensen in armoede;
- verhogen van de digitale geletterdheid van jongeren en volwassenen.

Om deze doelstellingen te realiseren, spelen meerdere kritieke succesfactoren:

- structurele samenwerking en horizontaal beleid;
- efficiënte inzet van middelen;
- sensibiliseren en informeren;
- heldere en toegankelijke communicatie;
- geletterdheid integreren en contextualiseren;
- professionalisering;
- onderzoek.

2. Context West-Vlaanderen

a. Urgentie in West-Vlaanderen

De urgentie om geletterdheid op een efficiënte en effectieve manier aan te pakken speelt ook sterk in West-Vlaanderen. Onze provincie heeft ook een aantal typische demografische en sociaaleconomische kenmerken waardoor het risico op laaggeletterdheid verhoogt. Zo wordt ouderdom als een van de risicofactoren geduid, terwijl de ouderdomscoëfficiënt (aandeel 60+'ers t.o.v. -20-jarigen) in West-Vlaanderen beduidend hoger ligt dan in Vlaanderen (146 t.o.v. 120,6). West-Vlaanderen kampte, tot voor kort, ook meer dan Vlaanderen met een krapte op de arbeidsmarkt. De werkloosheidsgraad lag erg laag, en bedrijven en organisaties kregen hun vacatures moeilijk ingevuld. Het beperkte aantal werkzoekenden telde echter relatief veel mensen die laaggeschoold zijn of die kampen met laaggeletterdheid. De recente coronacrisis maakt echter ook pijnlijk duidelijk dat wanneer het, plots, economisch minder goed gaat het ook de groep mensen is, met weinig scholing en skills, die het eerst (opnieuw) in de werkloosheid valt. Een strategische geletterdeheidsaanpak kan de mismatch tussen vraag en aanbod op de West-Vlaamse arbeidsmarkt deels helpen wegwerken.²

b. Kritieke succesfactoren onvoldoende vervuld op vandaag

Veel West-Vlaamse actoren zijn zich hiervan bewust en zetten al jaren sterk in op geletterdheid, zowel op provinciaal als op gemeentelijk niveau. Maar de kritieke succesfactoren (zie 1.d) worden daarbij nog te vaak over het hoofd gezien. Zo zijn de initiatieven veelal versnipperd en wordt er te weinig over domeinen heen samengewerkt. Het gaat vaak ook om projecten; voor een structurele inbedding zijn er onvoldoende middelen. Er is ook te weinig zicht op de impact van de initiatieven: het ontbreekt aan een systematische nulmeting en impactmeting. Goede praktijken zouden ook nog beter kunnen worden gedeeld, enz.

c. Provincie West-Vlaanderen als aangewezen coördinator en facilitator

Het provinciebestuur West-Vlaanderen is uitstekend geplaatst om deze kritieke succesfactoren te helpen vervullen. Tot de decretale taken van een provincie hoort immers de bovenlokale taakstelling voor zaken die niet op lokaal niveau alleen kunnen worden aangepakt. De Provincie is ook expert in het opzetten van gebiedsgerichte samenwerking tussen verschillende types partners; een absolute voorwaarde voor een complexe problematiek als laaggeletterdheid.

In het kader van de restbevoegdheid flankerend onderwijs is er bovendien al een sterke traditie van overleg en kennisdeling tussen onderwijsactoren, bedrijfsleven, lokale besturen en Vlaanderen, academici en lerenden (zie het activiteitenverslag 'Onderwijs in beeld'). De Provincie West-Vlaanderen faciliteert en stimuleert dit overleg als neutrale coördinator.

Deze expertise is de ideale vertrekbasis om het Strategisch Plan Geletterdheid naar de West-Vlaamse context te vertalen, in samenwerking met alle stakeholders.

2. Bronnen: www.provincies.incijfers.be/databank, 'West-Vlaanderen Ontcijferd in een oogopslag - Sociaal-economisch profiel van de provincie', editie 2018, PDM West-Vlaanderen en www.arvastat.vdab.be/arvastat_basisstatistieken_werkloosheid.html

3. Naar een West-Vlaamse strategie en acties voor de aanpak van geletterdheid

Een simpele copy-paste van het Vlaamse Strategisch Plan Geletterdheid is onvoldoende voor relevant en duurzaam succes. Om een goede vertaalslag in en voor West-Vlaanderen te kunnen maken, moeten we voldoende oog hebben voor de specifieke kenmerken van West-Vlaanderen. Naast de kritieke succesfactoren die Vlaanderen heeft geformuleerd, heeft de Provincie West-Vlaanderen dan ook bijkomend aandacht voor:

a. Het vertrekken vanuit een breed/correct zicht op de problematiek

Laaggeletterdheid wordt in de provincie nog te veel gezien als een 'probleem' van heel specifieke kansengroepen in de maatschappij. Het belang van geletterdheid speelt echter in alle geledingen van de bevolking.

De West-Vlaamse strategie moet expliciet inspelen op het doorbreken van deze clichés en op het 'demarginaliseren' of opentrekken van de problematiek naar iets wat ons allemaal aanbelangt.

b. Een breed spectrum van stakeholders

Gezien de reikwijdte van de thematiek/problematiek is het belangrijk om van bij de start een breed draagvlak te creëren en input te verzekeren vanuit heel diverse hoeken. Een aantal stakeholders, zoals de onderwijsactoren, ligt voor de hand, maar ook minder evidente actoren (bv. werkgevers, openbare besturen, enz.) moeten worden betrokken.

c. Een continue impactmeting/evaluatie

Het Vlaamse cijfermateriaal is op vandaag onvoldoende actueel (de resultaten van de PIAAC-studie cyclus 1 dateren bv. van 2012), weinig praktisch bruikbaar en zo goed als niet beschikbaar op provinciaal niveau.

Om de impact van de (West-)Vlaamse strategie te kunnen meten, is het dan ook van cruciaal belang om een relevante, praktische dataset te hebben die snel kan worden geactualiseerd. Dit dient samen met Vlaanderen te worden bekeken.

4. Totstandkoming van het Strategisch Plan Geletterdheid West-Vlaanderen

Als de meest aangewezen coördinator en facilitator neemt de Provincie West-Vlaanderen de uitdaging op om alle stakeholders samen te brengen en een strategie 2020-2024, inclusief concrete jaaractieplannen, voor West-Vlaanderen uit te werken.

Genomen stappen

Visienota, aanzet van acties

Eind 2019 bereidt de sectie Onderwijs van de Provincie West-Vlaanderen, ondersteund door de projectleider van het Strategisch Plan Geletterdheid Vlaanderen, een visienota, inclusief een aanzet van acties, voor.

Stuurgroep

Deze nota wordt in januari 2020 afgetoetst aan een **stuurgroep** van zowel Vlaamse als West-Vlaamse stakeholders vanuit heel diverse achtergronden (eindgebruikers, onderwijs, werk, lokale besturen, enz.). De stuurgroep brainstormt meteen ook over prioritaire thema's en acties.

Voorstel strategische acties

Op basis van de input van de stuurgroep wordt de visienota herwerkt tot een Strategisch Plan Geletterdheid West-Vlaanderen, inclusief een **voorstel van strategische acties** voor de periode 2020-2024.

Aftoetsen

Het Strategisch Plan Geletterdheid West-Vlaanderen wordt **verder afgetoetst** met onder meer het Provinciaal Platform Volwassenenonderwijs.

Engagement en partnerschap

Het Strategisch Plan Geletterdheid West-Vlaanderen werd voorgelegd aan een aantal **belangrijke partners**. De aanpak van geletterdheid lukt immers alleen in een duurzame en constructieve samenwerking met een aantal kernpartners die ten aanzien van het plan een engagement willen opnemen. Dit engagement werkt draagvlakversterkend en maakt zo de realisatie van het Strategisch Plan mogelijk. Via overleg werd het engagement vanwege elke kernpartner verdiept en geconcretiseerd. Zo werd het principiële onderschrijven van het Strategisch Plan door elke kernpartner bekomen, waarna werd ingeschreven op bepaalde strategische acties. Dit partnerschap is geen statisch gegeven en is aldus voortdurend in ontwikkeling. Het is onze overtuiging dat er in de loop van het meerjarenplan nog heel wat bijkomende partnerschappen zullen volgen samen met nieuwe of aanvullende acties.

De partners die zich reeds hebben kunnen engageren zijn:

Goedgekeuring

Het ontwerp Strategisch Plan Geletterdheid West-Vlaanderen wordt **goedgekeurd** door de deputatie van de Provincie West-Vlaanderen op 02/07/2020.

Voorstelling

Het was de bedoeling om het Strategisch Plan Geletterdheid West-Vlaanderen **voor te stellen** aan een brede groep van stakeholders tijdens een netwerkevent op 7 september 2020. De coronacrisis heeft dit helaas onmogelijk gemaakt, waardoor deze activiteit wordt uitgesteld naar 2021. Intussen wordt deze brochure schriftelijk overgemaakt aan de stakeholders.

Lancering calls

Tegelijk wordt een eerste reeks **calls** gelanceerd om de strategische acties te realiseren.

5. Strategische acties 2020-2024

a. Aanpak

De strategische acties die hieronder zijn opgesomd, zijn acties die de Provincie zelf vanuit haar rol als coördinator en facilitator wil realiseren in het kader van flankerend onderwijsbeleid. Het gaat dus vooral om

- het initiëren en stimuleren van overleg en samenwerking;
- het zorgen voor de nodige wetenschappelijke onderbouw en evaluatie;
- het voorzien van (financiële) stimulansen voor bestaande en/of nieuwe initiatieven van de vele spelers die rond geletterdheid actief (kunnen) zijn in West-Vlaanderen.

Deze strategische acties vertrekken telkens vanuit de strategische doelstellingen en kritieke succesfactoren zoals bepaald in het Strategisch Plan Geletterdheid Vlaanderen. De operationele doelstellingen en de acties zijn evenwel op maat van de West-Vlaamse context gedefinieerd. Dit gebeurde in samenspraak met de stuurgroep (zie 4). Zo moeten acties een antwoord bieden op specifieke noden in West-Vlaanderen, tegemoetkomen aan specifieke doelgroepen, enz.

De strategische acties zijn geformuleerd voor de periode 2020-2024. Ze kunnen uiteraard nog worden bijgestuurd als de context en de vragen of noden wijzigen. De stuurgroep blijft daarom jaarlijks samenkomen. De stuurgroep monitort de voortgang van de strategische acties en stelt waar nodig bijsturingen voor. Deze resultaten worden met de stakeholders teruggekoppeld. De strategische acties worden telkens vertaald in jaaractieplannen, waarin concrete timing, partners, indicatoren en budget per jaar zijn opgenomen.

b. Strategische acties

Strategische doelstelling 1

We zorgen voor een significante toename van het aantal jongeren dat het secundair onderwijs verlaat met voldoende geletterdheidscompetenties, opdat zij zelfstandig kunnen functioneren en participeren in de samenleving en zich persoonlijk kunnen ontwikkelen en bijleren.

Operationele doelstelling

We creëren kansen voor jongeren in het secundair onderwijs om hun geletterdheid te verhogen. We hebben daarbij extra aandacht voor jongeren in bijzondere jeugdzorg omdat het uitbouwen van een stabiele leercultuur voor hen minder evident is.

Acties

1.1. Werken aan motiverend lees- en schrijfonderwijs via het organiseren van netoverschrijdende studiedagen, het uitbouwen van lerende netwerken van leerkrachten en lesgevers, en het ondersteunen van teamteaching in het secundair onderwijs in samenwerking met o.m. de pedagogische begeleidingsdiensten.

1.2. Kennis delen en/of projecten stimuleren rond geletterdheidsacties bij jongeren in uithuisplaatsing, met aandacht voor samenwerking en afstemming tussen alle betrokken actoren.

Strategische doelstelling 2

We zetten in op het verhogen van geletterdheid binnen de familieomgeving om het doorgeven van laaggeletterdheid van generatie op generatie te doorbreken.

Operationele doelstelling

We creëren kansen voor ouders en grootouders om hun geletterdheid te verhogen. We gebruiken daarbij hun schoolgaande (klein)kinderen en hun buurt als vertrekpunt.

Acties

2.1. Delen van goede praktijkvoorbeelden met de scholen: hoe kan je anderstalige (groot)ouders betrekken, hoe kan je goede samenwerkingen met andere actoren opzetten, enz.

2.2. Ontwikkelen van educatief materiaal en/of het organiseren van roadshows voor ouders over hoe je met een digitaal leerplatform moet omgaan; scholen kunnen ofwel intekenen op de roadshows, ofwel zelf met het educatief materiaal aan de slag gaan.

2.3. Incentives voorzien voor scholen die samen met andere actoren zoals de bib, CBE, het wijkcentrum of Huis van het Kind, speels-educatieve activiteiten willen organiseren voor (groot)ouders en kinderen om de geletterdheid aan te scherpen (bv. leesclubs, digikriebels, scrabble-namiddagen).

2.4. Lokale besturen inspireren en ondersteunen bij het opzetten van structurele samenwerkingen rond geletterdheid van (groot)ouders in specifieke wijken of buurten, samen met lokale partners zoals LOP, Kind & Gezin, bib, dienstencentra, CVO's en CBE's, enz.

Strategische doelstelling 3

We versterken de geletterdheidscompetenties van werkzoekenden en werkenden in het kader van hun beroepsopleiding, hun traject naar werk of binnen hun tewerkstelling, om de kans op het vinden en behouden van werk te verhogen en hen in staat te stellen bij te blijven met de evoluties op de arbeidsmarkt.

Operationele doelstelling

We creëren kansen voor werkzoekenden om hun geletterdheid te verhogen in de context van een beroepsopleiding of traject naar werk.

Acties

- 3.1. Samen met de VDAB inzetten op digitale geletterdheid in een voorbereidend traject naar (ander) werk.
- 3.2. Ondersteunen bij het activeren van anderstaligen naar werk via het inzetten op geletterdheid samen met het Agentschap voor Inburgering en Integratie.
- 3.3. Ondersteunen bij het activeren van (ex-)gedetineerden naar werk via het inzetten op geletterdheid samen met onder meer LIO, Huis van het Leren en CBE.

Operationele doelstelling

We creëren kansen voor werkenden om hun geletterdheid te verhogen op de werkvloer.

Acties

- 3.4. Sensibiliseren van bedrijven over de nood aan geletterdheid op de werkvloer via het organiseren van bijvoorbeeld intersectorale studiedagen.
- 3.5. Zelf ontwikkelen of ondersteunen van actoren bij het actualiseren en/of maken van praktische, laagdrempelige tools voor geletterdheid op de werkvloer.

Strategische doelstelling 4

We versterken geletterdheidscompetenties van mensen in armoede, om hun kansen te vergroten om uit de armoede te geraken en hun participatie aan de samenleving te verhogen.

Operationele doelstelling

We creëren kansen voor mensen in armoede om hun geletterdheid te verhogen via een gepast educatief aanbod.

Acties

- 4.1. Organiseren van inspiratiedagen met voorbeelden en getuigenissen over de positieve impact van geletterdheid op werk, wonen, leven, enz. Dit gebeurt samen met het volwassenenonderwijs en omgevingen die mensen in armoede bereiken, zoals Sociale Huizen.
- 4.2. Ondersteunen van de ontwikkeling en/of uitbreiding van een geletterdheidsaanbod samen met de CBE's om mensen in armoede zelfredzamer te laten functioneren en te participeren.

Strategische doelstelling 5

We zetten in op het verhogen van de digitale geletterdheid van jongeren en volwassenen, opdat zij meekunnen in de snel digitaliserende maatschappij.

Operationele doelstelling

We creëren kansen voor mensen met digitale geletterdheidsnoden door het aanbod rond e-inclusie en webtoegankelijkheid op elkaar af te stemmen en meer efficiënt in te zetten.

Acties

- 5.1. Ondersteunen van lokale besturen, het volwassenenonderwijs en de Basiseducatie in het uitbouwen van een laagdrempelig instapaanbod (bv. gratis initiatiereeks ICT) en gerichte vervolgttrajecten via financiële tussenkomst, het ter beschikking stellen van lesgevers of het voorzien van de nodige uitrusting.
- 5.2. Ondersteunen van lokale besturen in het uitrollen van geslaagde praktijkvoorbeelden rond digitale geletterdheid.
- 5.3. Werken aan motiverend digitaal onderwijs en -geletterdheid via het organiseren van netoverschrijdende studiedagen, het uitbouwen van lerende netwerken van leerkrachten en lesgevers, en het ondersteunen van teamteaching in het secundair onderwijs in samenwerking met o.m. de pedagogische begeleidingsdiensten.
- 5.4. Binnen de eigen dienstverlening inzetten op e-inclusie door een vlot toegankelijke website, heldere communicatie, enz. en zo stap voor stap de titel van meest e-inclusieve provincie in Vlaanderen verdienen.

3.2. Publieke actoren sensibiliseren over de nood aan een zeer toegankelijke dienstverlening zodat ze iedereen (blijven) bereiken.

Kritieke succesfactor 4 – *Helder en toegankelijk communiceren*

Duidelijk communiceren via laagdrempelige kanalen.

Acties

4.1. Uitbouwen van de eigen provinciale dienstverlening op een heldere en toegankelijke manier en ervoor zorgen dat dit bij de medewerkers een reflex wordt.

4.2. Ondersteunen van publieke actoren bij het ontwikkelen van concrete acties rond heldere communicatie in samenspraak met de eindgebruikers.

Kritieke succesfactor 5 – *Geletterdheid integreren en contextualiseren*

Geletterdheid niet als een aparte problematiek aanpakken, maar vertrekken vanuit de leefwereld van de doelgroep.

Acties

5.1. Ondersteunen van actoren die specifiek rond digitale laaggeletterdheid en mediawijsheid werken om hun aanbod ook bewust in te zetten als opstap naar het werken aan brede geletterdheid (bv. via het coachen van lesgevers om in hun lessen verder te kijken dan de pure ICT-toepassingen).

Kritieke succesfactor 6 – *Professionaliseren*

Ondersteunen van leerkrachten en coaches om de geletterdheid bij de doelgroep op een efficiënte en effectieve manier te verhogen.

Acties

6.1. Organiseren van netoverschrijdende studiedagen voor het onderwijs die inspelen op gesignaleerde noden (zie ook kritieke succesfactor 1).

6.2. Opzetten van een koepeloverschrijdend lerend netwerk om huidige en toekomstige leraren te helpen omgaan met anderstaligen en met de toepassing van de doelstellingen/eindtermen voor basisgeletterdheid.

Kritieke succesfactor 7 – *Onderzoek*

Meer actueel en praktisch toepasbaar onderzoek om grip te krijgen op de omvang en impact van laaggeletterdheid.

Acties

7.1. Ontwikkelen van een relevante en praktisch bruikbare dataset die benchmarking van West-Vlaanderen op het vlak van geletterdheid toelaat.

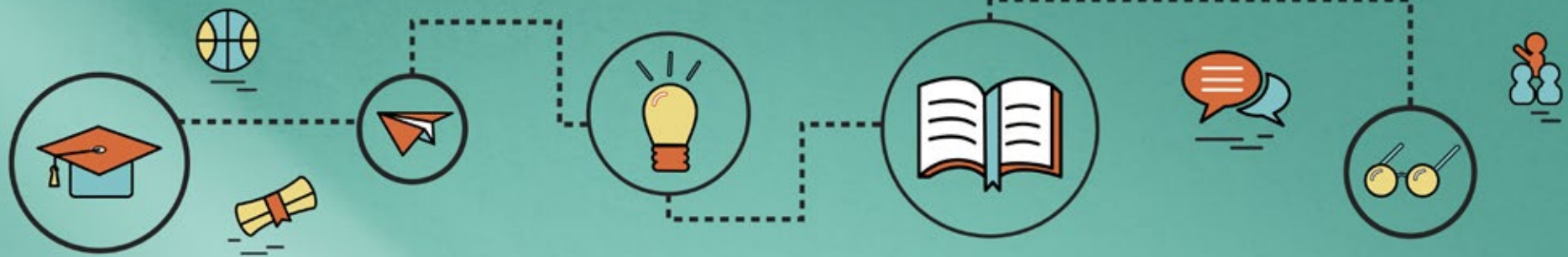
7.2. Monitoren van de digitale ongelijkheid in West-Vlaanderen en het in kaart brengen en aankaarten van de oorzaken op diverse beleidsniveaus.

7.3. Financieren van een analyse van geletterdheid en leernoden bij specifieke doelgroepen zoals werkzoekenden, TKO-leeromgeving of eerste-generatie-migranten.

Info & contact :

Provincie West-Vlaanderen – Expertisecel Onderwijs - Bea Van Imschoot bea.vanimschoot@west-vlaanderen.be
Provinciehuis Boeverbos, Koning Leopold III-laan 41, 8200 Brugge, St. Andries

V.U. Ann Tavernier

GELETTERDHEID

